

Blauwe Reiger veert op uit diep dal

Eind januari rees het vermoeden dat het een goed jaar voor de Blauwe Reigers kon worden. Toen de 'winter' ten einde was, bleek het de op één na zachtste sinds 1706 te zijn geweest. Alleen die van 2006/07 was nog net iets warmer. Dat zou goed uitkomen voor deze reiger, die in de broedseizoenen van 2009-13 enkel te maken had met teruglopende aantallen.

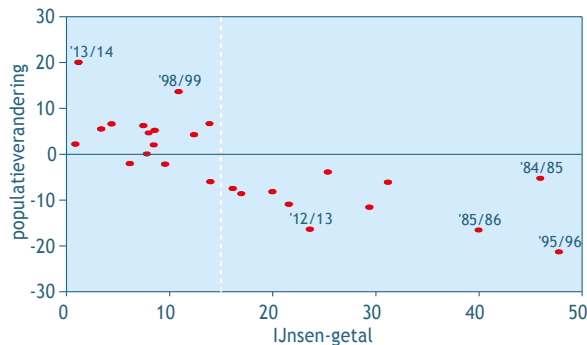
Vroege start

Januari en februari kenden geen vorst. De maanden maart en april gingen beide de boeken in als op drie na warmste maanden sinds 1901 (KNMI). Gezien het warme weer keerden de Blauwe Reigers in veel gevallen al in januari of februari naar hun kolonies terug en al spoedig kwamen de resultaten binnen van de eerste kolonietellingen. Op basis van 211 kolonies geteld in 2013 en 2014, ruim 46% van de bekende populatie omvattend, komt een opleving naar boven van bijna 19%. Bijna 65% van de kolonies kreeg te maken met uitbreiding. In 30% van de kolonies bedroeg de vooruitgang zelfs 50% of meer.

Welkom herstel

In het broedvogelrapport van 2008 werd nog gesproken van een stabilisatie van de populatie Blauwe Reigers in Nederland: "Ondanks het almaar uitblijven van langdurige winterse koude sinds 1995-97 neemt de stand toch niet verder toe". Dat de daaropvolgende winters stevig huis zouden houden, konden we niet bevroeden. De populatie kelderde tussen 2008 en 2013 met 38%.

Het effect van het winterweer op de broedpopulatie wordt duidelijk in figuur 1.

Figuur 1. Blauwe Reiger. Verband tussen jaarlijkse populatieverandering en IJsen-getal, een maat voor de strengheid van de winter (hoe hoger het getal, hoe strenger).

Opvallend genoeg blijken de aantallen al terug te lopen wanneer het IJsengetal boven de 14 uitkomt. Daarbij is het goed te weten dat een winter met een IJsengetal onder de 17 als vrij zacht zal worden geregistreerd. Conclusie hieruit is dat een winter niet per se streng of koud hoeft te zijn. Een periode waarbij het water dichtvriest en/of er een sneeuwdek ligt, kan voldoende zijn om een tik uit te delen aan de Blauwe Reiger.

Regionale verschillen

In tabel 1 staan de positieve resultaten van enkele kolonies. Maar er waren ook kolonies met negatieve resultaten. Op de Begraafplaats van Almelo Ov werden slechts 7 paren geteld (2013: 21) en bij Sprang-Capelle, in natuurgebied De Dulver NB, eveneens slechts 7 (2013: 18). Tot slot nog een stevige stap achteruit bij Meggelveld, Wessem Lb, tot voor kort de grootste kolonie van Nederland. Hier zitten dit jaar 109 paren. In 2013 waren dit er nog 133 en rond de eeuwwisseling nog bijna 300!

Op provinciaal niveau kan nog niet overal een uitspraak worden gedaan over de situatie. In Drenthe, Limburg, Noord-Holland en Flevoland ligt de steekproef voorlopig nog onder de 30% en/of is de spreiding van de kolonies onvoldoende. Deze provincies zijn derhalve uit tabel 2 gelaten. De getoonde resultaten kunnen nog wel wat veranderen naarmate er meer kolonieresultaten binnenkomen.

Snel insturen loont

Het is verheugend dat we zo vroeg in het jaar al iets kunnen zeggen over de resultaten van 2014. De Blauwe Reiger is een vroege broeder, maar de tellingen moeten ook snel binnenkomen willen we daarover kunnen rapporteren. En dat is op grote schaal gebeurd! Daar zijn we heel enthousiast over. Of de soort ook in staat is om binnen enkele jaren

Tabel 1. Blauwe Reiger. Aantal broedparen in een selectie van kolonies.

Kolonie:	2013	2014
Hof te Dieren, Dieren GL	7	19
Mastbos, Breda NB	10	22
Welsum, Welsummerwaarden-Noord GL	9	22
Dordrecht - Elzenbosje Sneepkil ZH	9	22
Paesplas, Gennep LB	19	32
Dommeloord, Son en Breugel NB	11	25
Breeriet, Delden Ov	12	26
Valse bos, Eemnes Ut	39	53
Sloterpark, Amsterdam NH	71	85
Boomgaard Bouwma, Hitzum Fr	77	91
Schoorl, Schoorl NH	52	68
Plasserwaard, Opheusden GL	15	32
De Voorden, Rijswijk ZH	38	55
Hulst Groot Eiland, Plaatje ZL	39	61
Leesten, Vorden GL	31	54
Binnennes, Groot-Ammers ZH	110	137
Epema State, Ysbrechtum Fr	50	84
Zuiderpark, totaal (incl. Eendenkooi) ZH	50	84

Op pad met een atlasteller

Atlasteller Gerrie Abel.
Foto: Albert de Jong

Vanaf de eerste minuut is duidelijk dat Gerrie vaker telt. Met in zijn ene hand een schrijflankje met veldkaart stuurt hij zijn fiets behendig over de smalle weg langs het riviertje de Lange Linschoten. Ringmussen en Vinken noteert hij al fietsend moeiteloos op een veldkaart. Tussendoor stel ik ook nog eens lastige vragen over zijn telwerk in de blokken 38-15 en 38-16.

Je komt uit IJsselstein, een stuk verderop. Waarom tel je juist dit atlasblok?

De Lopikerwaard heeft een machtig mooi landschap. Kijk om je heen: de knotbomen, de lintbebouwing, de eendenkooien, de fruitboomgaarden.

Al leuke dingen gezien tijdens je atlastellingen?

Het is vooral leuk vogelen in natuurgebied Willeskop, een prachtig nieuw stukje reservaat. Ik had daar drie weken geleden een roepende Roerdomp (brede glimlach). Dat is mooi hè! Je staat daar alleen, 's ochtends vroeg en dan ineens begint-ie te roepen. Het was zo verrassend voor mij dat ik zelfs nog even begon te twijfelen. Het zal toch geen koe zijn? Je zit daar tenslotte midden in een weidegebied. Gelukkig bleef hij een tijdje roepen. Er zitten daar ook Kleine Plevieren en Zomertalingen. Daar ben ik ook blij mee.

Deze keer geen tussentijdse resultaten, maar een atlasteller in de schijnwerpers. Gerrie Abel, enthousiast vogelaar uit IJsselstein (Utrecht), telt twee blokken, in de Lopikerwaard.

In de vroege ochtend staat hij al klaar met zijn fiets en telformulieren.

Hij grijnst: 'Eigenlijk ben ik gek op dit gebied, ik zou zelfs bijna verliefd zeggen. In de vorige atlasperiode heb ik dezelfde blokken gedaan.

Moet je op deze oude kaart kijken: al die Veldleeuweriken. Die zijn nu nog op één hand te tellen!

Hé, waarom teken je alle soorten in op een veldkaart in plaats van een formulier?

Dat helpt me enorm bij de aantalsschattingen van de zangvogels. Vanavond voer ik het formulier op de website (Vogelatlas.nl) in met behulp van deze kaart. In maart heb ik overigens al wat voorwerk gedaan en naar Steenuilen en wat andere soorten gezocht. Weet je wat ik ook heel handig vind? Dat je die losse waarnemingen nu ook heel makkelijk via Telmee en Waarneming.nl kunt invoeren. Dat is wel een verbetering ten opzichte van de vorige atlasperiode. Als ik 's avonds een rondje fiets, voer ik mijn aanvullende waarnemingen meteen in.

Je telde de twee blokken in de vorige atlasperiode ook. Hoe is het om dezelfde blokken opnieuw te tellen?

Ik merk dat ik aan het vergelijken ben en dat is mega leerzaam. De belangrijkste verandering zie ik bij de weidevogels. Ze zijn er nog wel, maar de aantallen zijn veel lager. Dat merk je pas als je gaat tellen. Ik ben ervan geschrokken hoe snel het gegaan is. Ik heb hier bijvoorbeeld de oude stippenkaart van de Veldleeuwerik: 27 territoria in 1999. Ik ga nu niet verder dan 5 komen. Het valt me ook op hoe onopgemerkt zulke veranderingen gaan. Je vraagt je nu ineens

Bekijk ook de telling van Gerrie in dit filmpje

> [youtube.com/SovonVogelonderzoek](https://www.youtube.com/SovonVogelonderzoek)

(Vervolg van pagina 3)

weer op het niveau van 2008 te komen zal nog moeten blijken. We weten wel dat het voor deze reiger mogelijk is om stevige verliezen binnen drie jaar weer te neutraliseren, zoals bleek na de strenge winters van 1996-97, waarin een kwart van de populatie verdween.

> sovon.nl/kolonievogels

● Joost van Bruggen

Met dank aan Jeroen Nienhuis voor het maken van figuur 1.

Tabel 2. Blauwe Reiger. Voorlopige aantallen in kolonies geteld in 2013 en 2014

provincie:	kolonies geteld in '14	bewoonde kolonies '12-'13	paren in 2013	paren in 2014	progressie in %
Utrecht	13	34	221	225	1,8
Noord-Brabant	24	40	440	496	12,7
Groningen	11	31	94	109	16,0
Friesland	20	36	448	524	17,0
Zuid-Holland	48	112	884	1009	14,1
Overijssel	19	43	181	224	23,8
Zeeland	7	19	97	123	26,8
Gelderland	46	65	427	647	51,5